

Po več kot 17 letih

Potem ko je ministrski svet v prisotnosti predsednika deželnege odbora Furlanije-Juljske krajine Turella odobril dekret, ni več nobenih politično-upravnih zadržkov za pričetek televizijskih oddaj v slovenščini v okviru družbe RAI, čeprav bo seveda preteklo še nekaj mesecev, preden bodo v resnici tudi zaživele. V 17 letih, toliko jih je preteklo, odkar je bil sprejet zakon o reformi italijanske radiotelevizijske družbe, ki je predvideval tudi televizijske oddaje za slovensko prebivalstvo v Furlaniji-Juljski krajini, je ničkolikokrat zgledalo, da smo v izvršilni fazi, toda vsakokrat — še preden je prišlo do podpisa konvencije — smo naleteli na politično nerazumevanje, pogojevanje, največkrat pa na pravcati veto. Tako je kljub prizadevanju slovenskih parlamentarcev in deželnih svetovalcev ostalo pri starem.

Pred letom dni je spet zgledalo, da smo tik pred zdajci. Podpisana je bila celo konvencija med predsedstvom vlade in družbo RAI, ki med drugim dodeljuje družbi RAI finančni prispevek za izvrševanje te službe. Toda konvencijo (za predsedstvo vlade jo je podpisal tedanji podtajnik pri predsedstvu Cristofori, za RAI pa ravnatelj Pasquarelli) je moral uradno odobriti ministrski svet ob prisotnosti najvišjega predstavnika naše dežele. Tu pa se je znova zapletlo, saj so nekateri krogi pogojevali pričetek oddaj v slovenščini z istočasnimi televizijskimi oddajami v furlanščini. In še se je govorilo o skupnem takoimenovanem manjšinskem omrežju, ki naj bi združil koprške oddaje v italijanščini s tržaškimi v slovenščini. Po letu dni od podpisa je konvencija izvršilna.

Preuranjeno bi bilo napovedovati datume pričetka oddaj in si v prvem razdobju pričakovati več, kot konvencija predvideva. Zaenkrat bomo imeli le štiri ure tedenskega programa, ali drugače povedano 208 ur letno. Kako bodo te ure razvrščene, kaj bodo vsebovale in na kakšnem omrežju jih bomo gledali, so vprašanja, ki jih bo treba razrešiti v prihodnjih tednih in mesecih.

Občuten padec vrednosti lire, marka na pragu 1000 lir

Stanje kritično, zaskrbljenost upravičena

Italijani so bili še do pred kratkim upravičeno ponosni nad dejstvom, da je Italija zavzemala peto mesto na lestvici industrijsko najbolj razvitih držav na svetu. Lira je na mednarodnih denarnih tržiščih veljala za kar solidno valuto in je bilo zanjo na trgih vedno dovolj povpraševanja. Poleg tega tudi ni bilo vidnejših znakov, ki bi opozarjali na kakšno nevarnost za stabilnost njenega tečaja nasproti drugim »trdnim« valutam;

DRAGO LEGIŠA

kot sta na primer nemška marka in ameriški dolar. Za slednjega je bilo še do pred kratkim celo značilno, da je počasi, a stalno drsel navzdol.

Spričo stanja, kakršno je vladalo še pred nekaj tedni, se danes lahko povsem upravičeno vprašamo, kako je mogoče, da se je položaj v Italiji iznenada tako korenito spremenil, da je vrednost lire začela občutno padati in primerjavi z nemško marko in ameriškim dolarjem ter ostalimi zahodnimi

valutam; kako je dalje mogoče, da se je lira takorekoč čez noč znašla zunaj Evropskega denarnega sistema, kar pomeni, da njena vrednost ni več nihala v vnaprej določenih mejah in da je bila — in je še vedno — odvisna od tržišča, kjer neizprosno vlada zakon o povpraševanju in ponudbi.

Jasno je, da obstajajo za takšno stanje natančni vzroki. Ugledni italijanski gospodarski dnevnik »Il sole - 24 ore« ugotavlja, da je treba med vzroki navesti predvsem veliko nezaupanje, ki je zavladało na mednarodnih tržiščih do Italije. Med gospodarskimi operaterji v tujini vlada zdaj zelo velika skepsa, kar zaveva možnost, da bi Italija sploh odpravila sedanjo hudo krizo. Kdor le more, se zato skuša znebiti italijanskih lir in jih pretaplja v trdnejše valute, zlasti v nemške marke in ameriške dolarje. Enako ravnajo tudi mnogi petičnejši Italijani, o čemer se lahko prepričamo tudi na lastne oči, če se le peljemo po Kanalski dolini proti avstrijskemu Beljaku, saj so na cesti dolge vrste avtomobilov, namenjenih čez mejo. V

Avstriji pa je praviloma v tamkajšnjih bankah velika gneča: stotine in stotine milijonov, če ne že milijard, se je v zadnjih tednih pretopilo v avstrijske šilinge, katerih tečaj je od vedno tesno povezan z nemško marko.

Ponudba italijanskih lir je torej izredna, zato njena vrednost v primerjavi z drugimi zahodnimi valutami čedalje bolj pada in je trenutno nemogoče predvideti, kdaj in kje se bo njeno drsenje navzdol ustavilo. (Ko pišemo te vrstice, ena nemška marka velja le nekaj desetnih lir manj kot tisoč).

Če je nezaupanje v tem trenutku glavni vzrok padanja vrednosti lire, se moramo vprašati, zakaj tako in tolikšno nezaupanje. Odgovor na to vprašanje bi zahteval globljo proučitev družbenega in gospodarskega razvoja v zadnjih desetletjih. Ne glede na to pa smemo mirno trditi, da so si Italijani — s preprostimi besedami povedano — privoščili praviloma mnogo več, kot bi smeli, pristojna oblast, zlasti izvršna (vlada) in za-

▶▶▶▶▶

Pogovor s prof. Samom Pahorjem

»Župana mislim še prijaviti«

O prof. Samu Pahorju so v zadnjih tednih veliko pisali tukajšnjih časopisi, predvsem v zvezi z njegovimi prijavami župana Staffierija. Ker gre za precej zapletene zadeve, smo menili, da je najbolje, če prof. Pahor sam obnovi potek dogodkov zato smo ga zaprosili za pogovor.

Bi lahko za naše bralce obnovili to, kar ste v občinskem svetu storili v zadnjem času? Koliokrat ste do sedaj prijavili župana sodni oblasti in zakaj?

Giulia Staffierija sem doslej kot občinski svetovalec prijavil sodstvu šestkrat. Prvič kot svetovalec, ki je pozval predsednika občinskega sveta, naj ne da na zapisnik štirih mojih besed samo zato, ker so slovenske. V tem sem videl hujskanje k diskriminaciji zaradi same pripadnosti k etnični skupini, za kar je predvidena kazen do 4 let zapor. Kot župana sem ga prijavil petkrat: 1. ker ni hotel upoštevati mojega svetovalskega vprašanja samo zato, ker je napisano v slovenščini; 2. ker ni

Samo Pahor

hotel upoštevati moje prošnje za dvojezični ali slovenski obrazec za prijavo premoženjskega stanja samo zato, ker je napisana v slovenščini; 3. ker ni hotel upoštevati mojega svetovalskega vprašanja samo zato, ker je napisano v slovenščini; 4. ker je na seji načelnikov svetovalskih skupin prepovedal dati na zapisnik moj poseg samo zato, ker je bil v slovenščini, in ni hotel sprejeti kopije odredbe izrednega komisarja za občino Trst o rabi slovenskega jezika in utemeljitve iste (obe besedili sta bili v italijanščini) samo zaradi kratkega posvetila v slovenščini; 5. ker mi na seji občinskega sveta ni dal besede za komemoracijo žrtev pokola na Ustju pri Ajdovščini 8.8.1942. V prvih štirih primerih sem postavil hipotezo kaznivih dejanj zlorabe službenega položaja in opustitve odnosno odklonitve dejanja službene dolžnosti ter hujskanja k diskriminaciji zaradi same pripadnosti etnični skupini. V zadnjem primeru pa gre po mojem mnenju za zlorabo

(hj) ▶▶▶▶▶

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 11. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder. »Gusarji na obzorju«; 10.50 Boris Kobal in Sergej Verč v satiričnem kabaretu »Prežganka«; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Tržaški štempiharji; 16.00 Sport in glasba; 17.30 Krajevne stvarnosti: Z naših prireditev.

■ PONEDELJEK, 12. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1941-45; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 Okno na Arbat; 12.40 Cecilijanka 1991. Moški zbor Trta iz Žitare vasi na Koroskem vodi Jozef Starz; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Svet za zaveso«; 14.30 Iz filmskega sveta: Pogledi na slovenski film-video; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. I Solisti veneti; 18.00 Alpe-Jadran.

■ TOREK, 13. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 Otroci in igra; 12.40 Cecilijanka 1991. Mešani zbor Hrast iz Doberdoba vodi Hilarij Lavrenčič; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. I Solisti veneti; 17.50 Pavle Zidar: »Dražba sanj«.

■ SREDA, 14. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 Pesnice in pisateljice v anglosaški književnosti; 12.40 Cecilijanka 1991. Mešani zbor Lojze Bratuž iz Gorice vodi Stanko Jeričijo; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 »Na goriškem valu«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Na goriškem valu«; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. Godalni kvartet Glasbene matice; 18.00 Sprehod po poteh slovenskega gledališča.

■ ČETRTEK, 15. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 V deželi čarobne palice; 12.40 Cecilijanka 1991. Moški zbor Mirko Filej iz Gorice vodi Zdravko Klanjšček; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba. Skladatelj Makso Pirnik ob 90-letnici.

■ PETEK, 16. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 Halo, dober dan! Tu 362875; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Halo, dober dan!; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Ena resna — ena smešna«; 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 17. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Kulturnem domu v Trstu; 11.30 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 12.00 Ta rozajanski glas — Oddaja iz Reziej; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Tržaški štempiharji.

»Župana mislim še prijaviti«

■ ■ ■ ■ ■

službenega položaja in za fašistično dejavnost, za katero predvideva zakon št. 1546 iz leta 1947 do 10 let zaporne kazni.

Politiki so bili precej navajeni postopati nekje mimo zakonov, kot da je politika nad zakoni, ali pa so uveljavljali neka svoja izkrivljena tolmačenja veljavne zakonodaje. Tipičen primer je bila prav Staffierijeva odredba proti rabi slovenščine, ki jo je Ravalli kar mimogrede odpravil. Sedaj italijanski politiki (prej Rinaldi, zdaj Staffieri) zagovarjajo tolmačenje, da imamo pravico do rabe slovenskega jezika kot zasebniki, ne pa kot občinski svetovalci in torej uradne osebe. Deželno

Deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar je poslal čestitke novoizvoljenemu predsedniku Unije Italijanov, profesorju Giuseppu Roti iz Umaga. V pismu je izrazil tudi željo, da bi v bližnjem obdobju prišlo do srečanja med predstavniki obeh organizacij za izmenjavo stališč o položaju obeh narodnostnih skupnosti, Slovencev v Italiji in Italijanov v Sloveniji in na Hrvaškem.

upravno sodišče je že povedalo, da sodi drugače. Zato je treba nuditi sodstvu priložnost, da se izreče o ravnanju župana in vseh tistih, ki kršijo pravico do rabe slovenskega jezika.

Občinski svetovalec MSI Menia je pred kratkim Vas prijavil sodni oblasti. Kakšno pravno podlago ima to njegovo dejanje?

Roberto Menia me je že nekajkrat prijavil, izhajajoč, po mojem mnenju, iz povsem zgrešenih izhodišč. Obtožba, da sem zagovarjal zločin genocida, ko sem rekel, da je v primeru pobojev v kraških breznih lahko šlo tudi za pravično kazni, nisem opravičeval teh pobojev, temveč nasprotoval trditvi, da so bili vsi pobiti nedolžni. Če bi jugoslovanski organi oblasti ustrelile brez procesa Remigia Rebza, kot je napisal Gianni Bartoli, bi bile izvršile smrtno kazni, na katero je tega človeka obsodilo italijansko sodišče v Vidmu. Ker pa je bil deležen Togliattijeve amnestije, ga ni doletela kazni, ki si jo je zaslužil po italijanskih zakonih. Od tu tudi trditev, da je možna pravična kazni tudi brez sodišča. Predvsem pa Menia ni upošteval, da sem bil pri oddaji Mixer močno utesnjen in nisem mogel izraziti svojega mnenja tako razčlenjeno, kot je pri takem vprašanju neobhodno potrebno,

da ne pride do nesporazumov. Obtožba, da sem žalil italijansko vojsko pa je iz trte zvita. Zaradi sklicevanja na dogodek v Ustju je že leta 1980 deželni šolski skrbnik prof. Giuliano Angioletti razmišljal, ali naj bi me prijavil sodišču pod isto obtožbo. Ni mi znano, da bi bil to storil. Imel pa sem zaradi tega disciplinski postopek na ministrstvu, ki se je končal leta 1982 z ugotovitvijo, da je bila obtožnica neutemeljena.

Kakšne rezultate si pričakujete od vsega tega?

Glede mojih prijav Staffierija (prijaviti nameravam tudi Rinaldija) pričakujem, da bo vsaj katera prišla v roke sodniku, ki bo po svojem svobodnem prepričanju v njegovih dejanjih prepoznal katero od predlaganih kaznivih dejanj. Glede prijav Roberta Menie pa mislim, da se bodo obrnile proti njemu in njegovim somišljenikom. Članek o pokolu na Ustju, ki ga je objavil »Piccolo« v nedeljo, 4. oktobra 1992, v bistvu potrjuje vse moje navedbe v inkriminiranem besedilu preprečene komemoracije, delno pa obravnava hude podrobnosti, ki jih sam še nisem dal v javnost, ker še preverjam pričevanja o njih.

Katere korake načrtujete v bodoče?

Staffierija mislim še prijavljati za vse kršitve pravice do rabe slovenskega jezika in za vse ostale kršitve zakonov, pravilnikov in drugih predpisov. Če le ne bo občinski svet predčasno razpuščen, bo pred koncem mandata mogoče videti tudi stvarne rezultate tovrstnega ravnanja. Sicer pa nisem politik, ki potrebuje neke rezultate iz dneva v dan, in bom pač počakal. Rzsodbi ustavnega sodišča kažeta, da je potrpljenje bogato poplačano.

Stanje kritično, zaskrbljenost upravičena

■ ■ ■ ■ ■

konodajna (parlament), pa ni ne opozarjala javnosti na bližajoče se nevarnosti in niti ničesar (ali skoraj) naredila, da bi razvoj obrnila v pravo smer, da bi bil predvsem v skladu z razpoložljivimi sredstvi. (Tu niti ne omenjamo velikih škandalov, kot so razsipanje javnega denarja, milijarde in milijarde za podkupnine, nezakonito financiranje političnih strank itd.).

Šele vlada ministrskega predsednika Amata — ki je v parlamentu zelo šibka — je pred nekaj tedni začela biti plat zvona in po mučnih pogajanjih izoblikovala vrsto ukrepov, ki naj bi omogočili omejitev ali vsaj zamrznitev ogromnega javnega dolga v sedanjih mejah. Odobritev takega načrta bi po mnenju vlade omogočila, da bi na mednarodnih denarnih tržiščih spet zavladalo zaupanje do Italije, kar bi gotovo blagodejno vplivalo na stanje lire. Ta naj bi se med drugim vrnila v Evropski denarni sistem, s čimer bi si spet zagotovila stabilnost tečaja.

Italijanska javnost je vladni načrt sprejela z mešanimi občutki. Opozicijske politične stranke so seveda izkoristile ukrepe za nov, odločen napad na vlado, sindikati so se odločili za razčlenjene stavke po deželah in končno napovedali splošno stavko za torek, 12. t.m. Neposredno prizadete države Evropske skupnosti kažejo znake nevolje in celo živčnosti glede na hude ovire, ki se postavljajo vladi, kar gotovo ne koristi vračanju tistega zaupanja, o katerem je bil govor zgoraj.

Stanje gotovo ni brezupno — zlasti če pomislimo, da Italijanom ne manjka domišljija — prav gotovo pa je kritično, tako da je zaskrbljenost za nadaljnji razvoj dogodkov povsem upravičena.

Stališče vlade ali samo govornika?

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je v preteklih dneh naslovlilo na predsednika italijanske vlade prof. Giuliana Amata pismo, v katerem izraža zadoščenje, da je vlada končno potrdila pogodbo med družbo RAI in predsedstvom vlade o začetku slovenskih televizijskih sporedov, ki jih predvideva že daljni zakon o reformi javne radiotelevizijske hiše iz leta 1975. Upati je, da bodo zdaj oddaje kmalu stekle. Stranka se je za sodelovanje pri ratifikaciji zahvalila tudi predsedniku deželnega odbora odv. Turellu.

V pismu predsedniku vlade Amatu pa Slovenska skupnost želi tudi pojasnil v zvezi z nastopom, ki ga je imel tajnik Liste za Trst, na socialistični listi izvoljeni poslanec in edini podtajnik iz Furlanije-Juljske krajine v Amatovi vladi Giulio Camber 20. septembra v Medei. Na tamkajšnji svečanosti je kot vladni zastopnik med drugim dejal, da zaščitni zakon za Slovence ni potreben in da niso sprejemljivi privilegiji za manjšino, ki da je tako in tako učinkovito zaščitena. Besedilo posega je bilo sicer nekoliko zavito, vendar je bil protimanjšinski izpad očiten. Ssk želi vedeti, ali gre za stališče Amatove vlade, ali pa za osebne podtajnikove poglede. Poleg tega je deželni tajnik Ssk Jevnikar v pismu pozval predsednika ministrskega sveta k pobudam za sprejem pravičnih zaščitnih določil.

Alojz Rebula: Jakob Ukmar (v italijanščini)

Alojz Rebula

Knjižna založba Edizioni Studio Tesi iz Pordenona izdaja neke vrste revijo z naslovom *Civiltà della memoria*, ki pa je v bistvu zbirka kratkih in preglednih biografij o možeh naše dežele, ki so toliko pomembni, da si biografijo zaslužijo. Imenitna zbirka drobnih in ličnih knjižic, ki vsakemu ljubitelju sodobne zgodovine pride še kako prav, je na voljo za majhen denar in morda je to v Furlaniji Julijski krajini tudi edina omemba vredna revija, po kateri bodo segli tudi globlje v Italijo. Presega namreč okvir provincialne zaprtosti, ki je značilna za ostale revije, katere izhajajo na našem koncu.

O teh drobnih knjižicah smo v Novem listu že pisali in tokrat spet o mesečni reviji *Civiltà della memoria* ne bi pisali, če ne bi v letošnjem letniku izšel kot šesta številka snopič izpod peresa znanega pisatelja in zadnje čase vedno bolj poznanega publicista Alojza Rebule. Rebula je napisal biografijo o Jakobu Ukmarju, ki je na tleh Furlanije Julijske krajine prav gotovo osebnost, ki si to pošteno zasluži. Obenem pa je to tudi Rebulova knjiga v italijanščini, katero pisec imenitno obvlada, ki je nekaka predhodnica prevodu njegove knjige *V Sibillnem vetru*, ki bo kmalu izšla v italijanščini in se bodo tako lahko italijanski bralci prepričali, kakšen pisatelj Rebula pravzaprav je.

Alojz Rebula je vsekakor avtor, ki si širše poznavanje zasluži tudi med italijanskim bralstvom, knjiga *«Nel vento di Sibilla»* pa bo spremenila tudi predstavljanje avtorja na platnici revije, ki se na ovitku revije *Civiltà della memoria* začne tudi takole: *«Fra i suoi scritti, tutti in sloveno, ricordiamo...»*

Rebula je napisal zelo dobro in pregledno biografijo o Jakobu Ukmarju, katerega pa ni potrebno na teh straneh posebno predstavljati, ker je njegovo ime že samo pojem slovenstva in tudi katoliške vere, zdravega razumništva in krščanskega poštenja. Na platnicah so pri založbi Studio Tesi zapisali, da predstavlja Jakob Ukmar enega najvidnejših predstavnikov tako javnega življenja (imenujejo ga *«coscienza civile»*) kot tu-

di krščanstva med Slovenci v Italiji. Uredniki založbe poudarjajo njegov širši pomen in globlji vpliv, ko pripisujejo Ukmarju velike zasluge za to, da je papež Janez XXIII. dal v encikliko *Pacem in terris* paragrafe od št. 93 do 96, ki so še danes ena največjih uveljavitev narodnih pravic vseh manjšin na vsem svetu.

Za vse številke revije *Civiltà della memoria* velja, da so zelo lepo grafično oblikovane in tudi bogato opremljene s fotografijami, kar je značilno tudi za Rebulovega Jakoba Ukmarja. Rebula se je za pisanje zelo pripravil in skorajda si upam reči, da je ravno pravšnja oseba za Ukmarja, ki je bil vse prej kot površen in plitek človek, saj je njegova globoka duhovnost znana še danes. Rebula piše tekoče in tudi zelo razumljivo, uredniki so pa v začetek knjige uvrstili nekakšen krajši zgodovinski pregled Ukmarjevega življenja ob bok zgodovinskemu dogodkom njegovega časa. Nato sledi Rebulov spis o temu Kraševcu, ki je zelo globoko spoznal človeka in se tako približal Bogu, da si je upal pisati, in to zelo dobro pisati!, o poslednjih rečeh.

Že sam začetek knjige je izrazito »rebulovski«: *«Quando Padre Pio da Pietralcina, il famoso stigmatizzato, si vide una volta avvicinato da un triestino, che voleva confessarsi da lui, sbottò: "Ma non avete Ukmar, a Trieste?"»* Tako nas pisatelj Rebula vpele v biografijo Jakoba Ukmarja in napiše 130 strani dobrega branja, predvsem pa preglednega, saj se je pisec zelo potrudil, da je slovenskega človeka približal italijanskemu bralcu, kateremu je knjižica namenjena. Seveda vam ne bo žal, če boste Rebulovo knjigo o Ukmarju tudi sami prebrali, pa čeprav malega moža velikega duha že poznate iz njegovih spisov, morda tudi iz Simčičeve obdelave njegovega življenja in opusa, saj je Rebula le toliko pronicljiv, da najdemo kako novo osvetlitev, meni so recimo vseč njegove drzne besedne formulacije, ki jih lahko sprejmeš ali ne, vsekakor pa pred njimi ostrmiš; toliko, kar se tiče sloga. Je pa ta drobna knjižica tudi dokaz, da bi Rebula lahko mirno pisal leposlovne knjige v italijanščini in tudi v tem jeziku imel uspeh ter svoj krog bralcev, saj je njegov italijanski jezik lep in čist z nadihom tiste lapidarnosti, ki je danes v italijanščini primanjkuje, da ne rečemo, da je v tem jeziku pravzaprav ni.

V zbirki-reviji *Civiltà della memoria* sedaj čakamo še na enega Slovenca, katerega bo prikazal italijanskemu občinstvu drugi tržaški pisatelj, Boris Pahor. Gre za knjigo o Srečku Kosovelu. Nekam malo je Slovencev v dolgi vrsti tudi nepomembnih italijanskih mož, katere je založba uvrstila v program revije *Civiltà della memoria*. Vseeno bolje kot nič, če je res, da je to italijanska založba, knjig naših založb pa itak nihče ne kupuje, četudi so pisane v slovenščini, kaj šele v italijanščini. J.P.

V interesu slovenstva ukrepati odločneje

Delovna skupina odbora Svetovnega slovenskega kongresa za Furlanijo-Julijsko krajino je v misli in skrbi za slovenstvo v celoti ugotovila nekaj neugodnih pokazateljev, ki se tičejo Svetovnega slovenskega kongresa v vsem njegovem obsegu kakor tudi njegovih posameznih delov. V luči prelomnih sprememb, ki so zlom komunizma, dalje nastajanje nove demokratične družbe v Republiki Sloveniji in ne nazadnje prihajajoča kriza, ki je zajela Italijo in verjetno zahodnoevropske države v celoti, je mogoče ugotoviti premajhno stopnjo informiranosti o tem, kaj se dogaja s Slovenci po svetu, se pravi v izseljeništvu. Dalje je na dlani dejstvo, da se Republika Slovenija v tej fazi razvoja zapira vase, kot da zanjo poveza ve z zamejstvom in izseljeništvom ne bi bile več koristne in nujne. Ne nazadnje pa se v luči velikih zgodovinskih premikov kaže notranja situacija med Slovenci v Italiji kot preveč statična in brez dovoljšnjega števila novih idej, posebno na področju ustrezne organiziranosti, ki naj preseže pojvone izkušnje in dosežke. Na dlani je, da gre za zelo kompleksno situacijo, ki pa v vseh treh dimenzijah pojavljanja slovenstva pravzaprav pripoveduje o isti stiski. Odbor Svetovnega slovenskega kongresa za Furlanijo-Julijsko krajino seveda ni enostransko kritičen do navedenih razmer v matični, zamejstvu in v izseljeništvu, saj ugotavlja, da je trenutna situacija po vsej verjetnosti nastala po hitri in srečni osamosvojitvi Republike Slovenije in njenem mednarodnem priznanju. Seveda pa ne bi bilo koristno, ko bi nedejavno vztrajali v trenutni neugodni situaciji, ki jo nemara pogojuje tudi predvolilno obdobje v matični domovini. Pospešeno je treba zato rešiti na novo uresničevati tiste točke programa, ki govorijo o nadaljnji graditvi slovenstva v vzpostavljanjem enakovrednosti vseh političnih prepričanj v sedanjosti in preteklosti, v matičnem, zamejskem in izseljeniškem prostoru. Trdneje je potrebno okrepiti vezi med vsemi tremi prostori ter še posebej prisluhniti problemom izseljeništvu, ki je življenjsko zainteresirano za pravičnejši zakon o državljanstvu.

Vplivati je treba na Konferenco Svetovnega slovenskega kongresa za Slovenijo, kjer je očitno prišlo do najneprikladnejše politizacije, ki jo čutijo Slovenci izven meja matične domovine. Ne nazadnje pa je nujno med odločujočimi faktorji političnega življenja Slovencev v Italiji okrepiti občutek, da je v času izjemnih spre-

memb nemogoče brez škode vztrajati le pri obstoječih oblikah delovanja in notranjega sodelovanja. Ob dejstvu, da je nujno vključiti v zamejski prostor tudi izkušnjo Slovencev, ki živijo širrom po Italiji, je več kot smiselno razmišljati o tesnejših oblikah sodelovanja različnih političnih pripadnosti, ki se trenutno vse bolj razpršeno pojavljajo predvsem v vse številnejših italijanskih strankah. Pluralizem te vrste, učinkovit doslej, namreč le z ohlapnimi oblikami skupnih nastopov, je videti v luči smisla svetovnih sprememb le nekaj več kot prehodna rešitev.

V smislu povedanega bo odbor Svetovnega slovenskega kongresa za Furlanijo-Julijsko krajino predlagal javno srečanje ali okroglo mizo z udeležbo predstavnikov matične domovine, zamejstva in po možnosti tudi izseljeništvu, ki bi poglobili ugotovljene argumente in opažanja ali pa jih tudi presegli z dodatnimi osvetlitvami. Jasno je namreč, da se mora Svetovni slovenski kongres v tem obdobju aktivneje vključiti v aktualna dogajanja, če hoče opravičiti smisel svojega obstoja.

Janez Povše
Predsednik odbora Ssk
za Furlanijo-Julijsko krajino

NOVICE

Repentaborski župan Pavel Colja, ki opravlja to nalogo že 18 let, je pretekli teden na seji občinskega sveta v uvodnem poročilu napovedal svoj odstop. To naj bi se zgodilo takoj po odobritvi novega regulacijskega načrta. Najresnejši kandidat za njegovega naslednika je dosedanji podžupan Aleksij Križman. Seja občinskega sveta je bila sploh zelo živahna, ob koncu pa je prišlo do »spora« med večino in opozicijo. Načelnik svetovalske skupine Ssk Milko Guštin je predvsem poudaril, da ni resnična trditev, ki se je pred časom pojavila v tisku, češ da večina zelo dobro sodeluje z opozicijo. Ko je šlo za pomembnejše odločitve, je dejal Guštin, Ssk sploh ni bila povabljena na pogovore.

* * *

Do 25. oktobra bo na tržaškem velesejmu odprta razstava z naslovom »Italija na Antarktiki«, ki jo prirejajo vsedržavne in tržaške znanstvene ustanove. Razstava je namenjena predvsem šolarjem, da bi jim približala snov, ki se je učijo tudi v šoli. Za šole iz naše dežele bo poskrbljeno tudi za didaktično službo, ki predvideva vodene obiske, seminarje za učitelje in profesorje ter brezplačne publikacije za študente in učno osebje.

Zastor SSG se bo dvignil v petek, 9. oktobra Žarko Petan in ponovno »srečanje« s Hamletom

Prizor iz Hamleta v pikantni omaki, otvoritvene predstave nove sezone Slovenskega stalnega gledališča: dvorni kuhar Froggy (Anton Petje) med ženo (Lidija Kozlovič) in hčerko (Maja Blagovič) (foto D. Križmančič)

Zastor Slovenskega stalnega gledališča v Trstu se bo ponovno dvignil v petek, 9. t.m. Prva bo na sporedu duhovita komedija sodobnega italijanskega avtorja Aldo Nicolaja z naslovom »Hamlet v pikantni omaki«. Režijo dela je SSG zaupalo priznanemu umetniku Žarku Petanu, iz italijanščine pa je delo prevedel Ace Mermolja. »Najbrž ni odveč poudariti dejstva, da začenja SSG novo poglavje svoje zgodovine prav z delom italijanskega avtorja,« piše v tiskovnem poročilu slovenskega gledališča, »s čimer izkazuje in dokazuje svojo odprtost v času, ko se marsikatera vrata zapirajo, ko postajajo medetični odnosi v Evropi in pri nas čedalje bolj zaostreni, ko se izgublja smisel za humanizem in sposobnost dojemanja umetniških sporočil... Nemara je tudi zaradi tega zanimanje za gledališče v svetu in v Sloveniji večje kot kdajkoli. Teater predstavlja danes za človeka enega izmed trdnih oprijemališč, saj je gledališče izjemno demokratično in široko...«

Žarko Petan je za Slovensko stalno gledališče doslej režiral šest iger. Povedal nam je nekaj zanimivosti o delu, ki si ga bomo v teh dneh lahko ogledali na odrskih deskah SSG. »Aldo Nicolaj je znan avtor komedij. Tudi »Hamlet v pikantni omaki« je komedija, vendar gre tokrat za ambicioznejši projekt. Prvič zato, ker predvideva večjo zasedbo kot v drugih svojih delih, drugič pa, ker je »ambiciozno« tudi besedilo: Nicolaj se je lotil nič manj kot parafraze Shakespearovega Hamleta. In ne samo to. V komediji je tudi veliko citatov iz izvirnega besedila; Nicolaj je ohranil zgodbo, vsaj v glavnih obrisih, čeprav je ta zgodba gledana iz zornega kota kuhinje in kuharja. On je tisti, ki sproži vso intrigo.« Žarko Petan se je s Hamletom že

večkrat ukvarjal. Kot je sam povedal, je sredi petdesetih let režiral na akademiji to Shakespearovo dramo. Kot kraljica je tedaj nastopala Bogdana Bratuž, ki ima to vlogo (čeprav to ni ista vloga) tudi v Nicolajevi komediji. »Preden sem izvedel, da bom režiral to igro za SSG, sem se tudi sam ukvarjal s Hamletom (Shakespeareovim)«, je še dejal Žarko Petan. »Razmišljal sem o večjem projektu, ki bi ga ponudil za uprizoritev. Poleg tega pa tudi sam pišem tekst, ki je inspiriran s Hamletom, a s stališča dveh mladih. Naslov dela je Hamlet in Ofe-lija.«

V repertoarju Slovenskega stalnega gledališča je letos kar dvajset uprizoritev, od teh bo v abonmajski ponudbi sedem premier, štiri bodo ponovitve iz prejšnje sezone, tri so izvenabonmajске predstave v zasedbi igralcev slovenskega gledališča iz Trsta, šest pa je odmevnih gostovanj.

(hj)

»Jadran« poražen doma

Naš najboljši košarkarski predstavnik, Jadran TKB, se je v drugoligaškem prvenstvu prvič predstavil svojim navijačem s porazom. V drugem kolu je namreč tesno izgubil proti precej šibki Anconi z izidom 66:68. Jadranovci so si pripravili edinstveno priložnost, da osvojijo prvi prvenstveni točki v poslednjih minutah srečanja, ko so zgrešili serijo dragocenih prostih metov. Na splošno pa je bila nedeljska tekma skromna, s številnimi napakami na obeh straneh. Jadranovci so sicer začeli bliskovito in so v prvem delu srečanja popolnoma nadigrali nasprotnika. Drugi polčas pa je bil dolgočasen z izredno nizkim odstotkom v metih. Tekmo je v bistvu zmagala tista ekipa, ki je v odločilnih trenutkih manj grešila.

Trener Drvarič je bil po srečanju vidno razburjen in razočaran. Po njegovem gre prvi domači poraz pripisati predvsem slabemu izvajanju prostih metov. V tako močni konkurenci, kot je B2 liga, je povedal, ni mogoče delati takih napak.

Jadran se sedaj pripravlja na težko gostovanje pri starem zncancu San Donaju. S to ekipo se je naša združena ekipa večkrat v preteklosti pomerila prav v najzahtevnejših in večkrat odločilnih srečanjih. Jasno, da bi bila po dveh začetnih porazih še kako dobrodošla zmaga, vendar je treba upoštevati, da je San Dona močna ekipa, in to predvsem pred lastnimi navijači.

Začelo se je tudi četrtoligaško prvenstvo, v katerem letos nastopata kar dva naša predstavnika. Prijetno presenečenje je pripravil novinec Bor Radenska, ki je sredi Jesola visoko zmagal 98:68. Sancinova ekipa se bo po vsej verjetnosti borila za miren obstanek v ligi, ima pa dober igralski kader in ni izključeno, da bo pripravila še marsikatero prijeto presenečenje.

Kontovel, ki ga je letos zapustil naš najboljši košarkarski up, Jan Buđin — prestopil je k Stefanelu — je visoko izgubil v Gorici proti ekipi Arte 79:95. Kontovelci, ki so igrali v okrnjeni postavi, niso bili kos boljšemu nasprotniku. Sicer pa je Banova ekipa letos občutno šibkejša kot v lanskem prvenstvu, četudi je v njene vrste prestopil bivši Jadranovec Valter Sosič.

(Dar)

Samo Kokorovec zares vrhunski športnik

Samo Kokorovec je na svetovnem prvenstvu v umetnostnem kotalkanju na Floridi osvojil srebrno kolajno v kombinaciji. Gre za nov izjemen dosežek tega našega vrhunskega športnika, ki pa si je pred pričetkom tekmovanja na tistem celo pričakoval še več: svetovni naslov. Tudi tokrat ga je prehitel njegov večni tekmelec, Tržačan Sandro Guerra, ki je po odličnem nastopu stopil na najvišjo stopničko. Samo si je tako v dobrem mesecu zagotovil kar štiri kolajne na dveh najpomembnejših tekmovanjih, dve zlati in eno srebrno na evropskem prvenstvu na Portugalskem ter eno srebrno na svetovnem prvenstvu na Floridi.

* * *

Pričela se je sezona DSI

V ponedeljek, 5. t.m., je bil v Društvu slovenskih izobražencev prvi večer iz niza rednih srečanj, ki bodo trajali vse do prihodnjega junija. Prvi večer je bil namenjen predvsem pogovoru med organizatorji in občinstvom. Predsednik društva Sergij Pahor je prisotne opozoril na najpomembnejše pobude, ki jih pripravlja DSI. Predvsem bo sezona posvečena slovenskemu aktualnemu dogajanju. V načrtu so pogovori s slovenskimi politiki, umetniki, raziskovalci, odborniki društva pa želijo počastiti tudi dve pomembni obletnici: glasbenika Marija Kogoja in slikarja Antona Cebeja. Ob koncu večera je Pahor povabil udeležence, naj tudi sami dajo kak predlog, da bodo večeri v DSI čimbolj ustrezali željam in okusom obiskovalcev.

* * *

V konferenčni dvorani videmske univerze bodo v petek, 9. oktobra, ob 15. uri, predstavili knjigo o slovenski manjšini v Italiji z naslovom »La comunità sommersa«, ki jo je napisal Pavel Štrajn. O delu bo spregovoril tržaški univerzitetni profesor Teodoro Sala. Pobuda, ki so jo organizirali SLORI, Inštitut za furlansko kulturo in ZTT v sodelovanju s Tržaško kreditno banko, sodi v 17. srečanje Etičnih skupnosti sosednjih dežel.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Otvoritvena predstava sezone 1992-93

Aldo Nicolaj

HAMLET V PIKANTNI OMAKI

Režija Žarko Petan

Premiera v petek, 9. oktobra, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu.
Abonma RED A

Ponovitve: v soboto, 10. oktobra, ob 20.30 — Abonma RED B
v nedeljo, 11. oktobra, ob 16.00 — Abonma RED C
v sredo, 14. oktobra, ob 20.30 — Abonma RED D
v četrtek, 15. oktobra, ob 20.30 — Abonma RED E
v petek, 16. oktobra, ob 20.00 — IZVEN ABONMAJA
v soboto, 17. oktobra, ob 20.30 — Abonma RED F
v nedeljo, 18. oktobra, ob 16.00 — Abonma RED G

NOVICE

V botaničnem vrtu sežanskega parka bo 18. in 19. oktobra razstava svežih gob. Prvotno je bila napovedana za 4. oktober, vendar so jo odložili. V slučaju slabega vremena bo razstava v dvorani občinske skupščine.

* * *

Goriški Kinoateljje bo tudi letos v sodelovanju s Filozofsko fakulteto iz Ljubljane priredil multimedialni tečaj slovenščine. Tečaj, ki je letos tretji po vrsti, je namenjen italijansko govorečim občanom, saj so organizatorji (poleg že omenjenih za goriško še Kulturni dom in SLORI) prepričani, da je za resnično sožitje potrebno spoznavanje jezika in kulture sosedov.

Poudariti je še treba, da bo letos prvič multimedialni tečaj slovenskega jezika tudi v Trstu. Soorganizatorja sta tržaško Slavistično društvo in združenje ACLI. Mesto Trst bo tako imelo še eno priliko za kulturno odpiranje.

SLOVENSKA PROSVETA

prireja v okviru 5. koroških dnevoev dva koncerta koroškega okteta SUHA, ki ga vodi Matevž Fabijan. V soboto, 10. oktobra, ob 20. uri bodo pevci nastopili v dvorani na sedežu pevskega zbora Fantje izpod Grmade v Devinu. V nedeljo, 11. oktobra, ob 17. uri pa v Marijinem domu pri Sv. Ivanu v Trstu.

Nabrežinska godba v Sassuolu

V soboto, 3. t.m., smo se nabrežinski godbeniki z avtobusom odpravili v Sassuolo pri Modeni. Kraj je znan po 380 tovarnah, ki izdelujejo najrazličnejše keramične ploščice. Gre za izdelke, ki jih izvažajo po vsem svetu. V Sassuolu je bila naslednjega dne, 4. oktobra, revija pihalnih orkestrrov, v organizaciji združenja italijanskih godb na pihala ANBI. Da smo Nabrežinci imeli to čast, je zaslug g. Hermana Gergoleta iz Doberdoba, ki je predsednik omenjenega združenja za Goriško. Njemu torej gre naša iskrena zahvala. Zahvaljujemo se tudi nabrežinskemu županu Vittorinu Caldiju, ki je z veseljem sprejel vabilo, da pride na to gostovanje.

Naša pot se je začela z dežjem, ki je ostal naš zvesti spremljevalec. Čeprav smo se med potjo ustavili, da smo se okrepčali, smo ob 11. uri, kot zmenjeno, že bili na cilju. Ob prihodu so nas sprejeli tamkajšnji godbeniki s predsednikom društva na čelu in nas takoj pospremili na županstvo, kjer sta nas sprejela župan in odbornica za kulturo. Sledil je uradni sprejem. Po uvodnem pozdravu župana iz Sassuola sta spregovorila naš župan Caldi in župan iz mesta Irsina, od koder je v Sassuolo prišel še en gostujoči pihalni orkester. Vsi so poudarili, da so taka srečanja zelo koristna, kajti le tako se lahko pobliže spozna različnost in se istočasno vzpostavi

vijo prijateljske vezi. Nabrežince je župan Caldi lepo predstavil. Povedal je, da pripadamo slovenski manjšini, ki pa da je bila v občini večina, dokler ni prišlo do novih naselitev.

Po tej uradni predstavitvi smo vsi šli na skupno kosilo. Po njem se je oglasila slovenska pesem, katero so prijatelji z juga z začudenjem poslušali, zvečer pa smo na trgu imeli kratek koncert koračnic. Po koncertu so nas pospremili na večerjo in spet so naši fantje poskrbeli za lepe Avsenikove in Slakove viže, ki so še enkrat očarale mlade godbenike iz Irsine.

Tudi naslednjega dne smo že dopoldne spet nastopili na trgu. Sredi popoldneva pa se je začela omenjena revija, ki pa so jo zaradi dežja priredili v mestnem gledališču. V taki dvorani nabrežinska godba še ni nastopila, saj šteje dva tisoč sedežev z dvonadstropno galerijo.

Določeno je bilo, da nastopimo prvi. Pol koncerta je dirigiral naš dolgoletni učitelj Stanko Mislej, drugi del pa mladi prof. Sergij Graton.

Zanimivo je, kako so nas gostitelji in tudi drugi ljudje z zanimanjem spraševali, od kod smo, kje živimo, kje je ta manjšina itd. Zelo lepo je bilo slišati, ko se je napovedovalka zahvalila slovenski godbi za sodelovanje, čemur je sledilo burno ploskanje.

Prepričan sem, da je Trstu potrebno vsaj še sto let, da bo prišel do take odprtosti in zrelosti, kot smo je bili deležni v Sassuolu.

Na reviji sami je kot druga nastopila godba »Giuseppe Muscolo« iz Irsine, ki šteje 40 članov. Sledil je nastop odlične 70-članske godbe »Nove-se« iz Modene. Nato je udeležence revije in občinstvo nagovoril predsednik združenja ANBI iz Emiglie Romagne, Gilberti. Po njem pa je k mikrofону stopil naš predsednik Karlo Gabrovec in se zahvalil za povabilo in gostoljubnost ter izročil v spomin darilo iz nabrežinskega marmorja, delo našega godbenika Milana Pernarčiča. Koncert so zaključili domačini. Sledila je zakuska, tej pa odhod proti domu, ob petju veselih godbenikov in glasu harmonike, ki jo je spretno nategoval Andrej Kralj. Naš predsednik Gabrovec je ob tem obljubil, da se nam obeta, če bomo marljivo vadili, že v marcu prihodnjega leta, nov važen nastop v Belgiji.

Do takrat pa nabrežinski godbeniki kličemo: Naj živita naš predsednik z odborom in godba »Nabrežina«.

Ivo Kralj

* * *

V nedeljo, 4. oktobra, je bila na Goriškem množična športna prireditel: 15. Kolesarjenje prijateljstva. Start je bil v Novi Gorici, udeleženci pa so morali čez kontrolne postaje, ki so jih postavili organizatorji. Številni kolesarji so prevozili 30 km dolgo progo, ki je bila speljana tako po slovenskem kot italijanskem ozemlju.

Še o slovenski šoli v Gorici

Po stavki dijakov slovenskega šolskega centra v Gorici, ki so s stavko samo hoteli opozoriti na velik problem, ki ga imajo s tem, da nimajo še na voljo telovadnice, laboratorijev in niti avditorija, so goriške oblasti končno obljubile, da se bo stanje izboljšalo, pa čeprav se še ne ve, kdo bo poskrbel za opremo vseh teh struktur, ki so šolam nujno potrebne. Župan Tuzzi se je sestal z dijaki in jim seveda vse obljubil, kot je to v navadi, obenem pa je pripomnil, da se s težavami srečujejo tudi druge italijanske šole.

Veliko zanimanja je bilo za vse dijake iz Slovenije, ki so uspešno prestali preizkuse znanja in bi se torej lahko vpisali na slovenske šole v Gorici, oziroma so to tudi storili; predvsem gre za trgovsko šolo Ivan Cankar, kjer je ostalo teh dijakov kar za cel razred na cesti.

Italijansko šolstvo namreč ni bilo pripravljeno odpreti nove paralelke na šoli. Za usodo teh dijakov, ki so sedaj dejansko brez vpisa na katerikoli šoli, tudi v Sloveniji, se sedaj skuša v Novi Gorici nekaj storiti, prav v teh dneh se sestajajo starši z vodstvom novogoriških višjih (tam imenovanih srednjih) šol. Ravnatelj Ivana Cankarja je povedal, da bodo v naslednjih dneh sprejeli v razne razrede le 13 dijakov iz Slovenije, nekaj na Cankarju in nekaj na Žiga Zoisu.

Tak je zaključek, vprašanja pa, ki se ob tem pojavljajo, so zelo grenka. Človek se kar ne more otresti občutka, da se je za slovenske dijake z onstran meje zelo malo storilo, če se sploh kaj je, seveda. Cinična trditev nekoga, da Italija nima dovolj denarja za svoje, kaj šele za tuje dijake, je vredna vsakega prezira, saj dela dijakom in demokratični Italiji veliko krivico. Zanimivo bi bilo vedeti, kaj bi se zgodilo, če bi imeli dijaki italijansko državljanstvo, in če bi se tudi v takem primeru tako nesramno zavračevalo in čisto po logiki italijanske birokracije igralo z usodami dijakov. Povrh vsega pa še občutek, da naše slovenske profesorje in tiste, ki za naše slovenske šole skrbijo, neka moti prevelik priliv slovenskih (!) dijakov z one strani meje. Tudi njihovega čudnega molka si drugače ne moremo razlagati.

V tej zvezi se omenja različno pripravljenost dijakov in podobne stvari, med katerimi se omenja tudi vzgojo, drugačne družbene razmere in še bi lahko naštevali, tudi nižjo kulturno raven. Vse to je morda res, čeprav v to zelo dvomim, samih genijev pa tudi v našem zamejstvu ni na spregled, da o kulturi niti ne govorimo, italijanščine pa se vsak slovenski dijak čisto dovolj že nauči v enem letu za premagovanje ovir normalnega učenja.

J.P. IIII 8

V novo sezono TK Galerije

V Galeriji Tržaške knjigarne v Trstu so v četrtek, 1. oktobra, odprli novo sezono z dvojnimi kulturnimi dogodki: razstavo del na papirju slikarja Gabrijela Stupice, ki je umrl pred dvema letoma, in predstavitvijo nove pesniške zbirke Marka Kravosa z naslovom »Obzorje in sled«. Knjiga je izšla pri Državni založbi Slovenije. Udeležence srečanja je uvodoma pozdravil ravnatelj Franko Vecchiet, ki je med drugim povedal, da je galerija pričela s svojo dejavnostjo natanko pred desetimi leti. Ilde Košuta, ki vodi Tržaško knjigarno, pa je napovedala, da so v oktobru na sporedu še dve razstavi in tri predstavitve knjig. Obeta se torej kulturno bogat oktober.

Prizor z otvoritvenega večera sezone TK Galerije v Ul. Sv. Frančiška v Trstu. Na sliki so med drugimi (z desne): Ilde Košuta, Marko Kravos in Franko Vecchiet (foto D. Križmančič)

Najnovejša »Mladika«

V Trstu je konec prejšnjega tedna po poletnem premoru zopet izšel mesečnik »Mladika«, ki ga izdaja Slovenska prosveta. Revija tokrat vsebuje predvsem pregled dogodkov zadnjih mesecev, posebno mesto pa je odmerjeno študijskim dnevom Draga. Temu dogodku je posvečen tudi uvodnik. Avtor zapisa ugotavlja, da Draga po spremembah v matični Sloveniji nima več iste funkcije, kot jo je imela nekoč, in da mora zato potencirati svoje druge naloge predvsem v smeri obravnavanja manjšinske problematike, odnosov med manjšino in državo, matico ter drugimi manjšinami.

Uredništvo Mladike se je spomnilo tudi dveh slovenskih književnikov, ki sta mnogo prezgodaj umrla to poletje: Pavleta Zidarja in Dominika Smoleta. Prof. Zora Tavčar bo tudi letos nadaljevala z nizom intervjujev »Slovinci za danes«. Tokrat je za pogovor zaprosila mlado slovensko slikarko Eji Stih, ki živi v Boliviji. Omembe vredne je tudi prispevek Saše Martelanca o zborniku Tabor, v katerem se je leta 1951 prvič po vojni pojavil članek o samostojni slovenski državi, ki je v zamejstvu sprožil plaz negativnih reakcij. V centralni Sloveniji se o tem »škandalu« takrat ni izvedelo nič.

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu vabi v ponedeljek, 12. oktobra, ob 20.30 na kulturni večer, na katerem bosta zbrana bukovniška besedila Andreja Šusterja Drabosnjaka predstavila vodja založbe Mohorjeve družbe v Celovcu inž. Franc Kattng in avtorica dr. Herta Maurer-Laussegger. Odlomke iz knjige bo bral domačin iz Kostanj na Koroškem.

Veno Pilon kot fotograf

V Ajdovščini so v Pilonovi razstavni galeriji odprli zelo zanimivo razstavo, ki nam kaže umetnika Vena Piona v novi luči. Gre za razstavo njegovih fotografij, ki nam Piona pokažejo kot zelo dobrega fotografa. Malokdo namreč ve, da je Veno Pilon med svojim bivanjem v Parizu zelo težko živel in si je zato pomagal tudi s tem, da je veliko fotografiral.

O teh fotografijah pa se ni skorajda ničesar vedelo, skupaj jih je zbral šele Danilo Jejič, ki je vodja ajdovske galerije in tudi sam likovni umetnik. Jejič je te fotografije pokazal umetnostnemu zgodovinarju in kritiku Stanetu Berniku, ki se je takoj zavzel, da se jih čimprej pokaže širšemu občinstvu, saj gre za imenitne dokumente časa. Veno Pilon je namreč v času prebivanja v Parizu, ki je v tridesetih letih bil še pravo središče likovne umetnosti, poznal in tudi fotografiral veliko zelo poznanih slikarjev, kiparjev in drugih umetnikov, s katerimi je v Parizu drugoval.

V galeriji v Ajdovščini je sedaj pregledna razstava in na voljo tudi katalog, ki nam kaže Vena Piona v drugačni luči, saj ga kot fotografa še nismo poznali. Na ogled je 91 fotografij, od katerih jih je največ iz pariškega časa, čeprav jih nekaj sega tudi v zgodnejše obdobje, ko je umetnik še bival na Vipavskem.

Fotografije so večina last Pilonove galerije, nekaj so posodili tudi domačini in sin rajnega velikega slovenskega ekspresionista, ki bi gotovo imel drugačno življenjsko usodo, če ne bi bil sin majhnega naroda. Pilon ni bil le amater v fotografiji, kar se na razstavi tudi vidi. Portretom slikarjev in kiparjev je vedno dal kakšno ozadje, ki je spominjalo na njihov poklic in tako ustvarjal ozračje, v katerem je na fotografiji prišlo bolje do izraza vse tisto, kar sicer človek na obrazu skuša skriti. Pilon kot fotograf skuša pro-

dreti v človeka in tako gledalcu fotografije vsaj nakazati tudi njegovo notranjost.

Pilonove fotografije so zelo zanimive tudi zato, ker so dejansko zelo velik dokument časa in pričajo, s kom vse se je Pilon v Parizu poznal, saj so na fotografijah De Chirico, znani kipar Ossip Zadkine, De Pisis, Massimo Campigli, Prampolini... in v tem stilu naprej, sama znana imena evropske likovne umetnosti torej. Pilon tako zanamcem priča o svoji evropski veličini tudi s tem, da pokaže svoje prijatelje, za katere vsakdo danes v Evropi ve, kdo so, zanj pa skorajda samo Slovenci. Razstava je odprta za ogled vsak dan, vstopnine ni.

Jurij Paljk

Literarni in fotografski natečaj

Revija »Mladika« tudi letos razpisuje dva natečaja. Prvi je literarni natečaj, ki je postal že tradicija, saj je XXI. po vrsti, drugi pa fotografski. Kdor se želi udeležiti literarnega natečaja, naj pošlje v uredništvo »Mladike«, Ul. Donizetti 3, 34133 Trst, do 31. decembra letos izvirno, še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi. Rokopisi morajo biti čitljivo pretipkani, poslani pa jih je treba v dveh izvodih. Teksti v prozi naj ne bodo daljši od desetih strani. Točni podatki o avtorju morajo biti posebej v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro, s katero mora biti podpisan tudi prispevek (torej ne z imenom in priimkom).

Kar pa zadeva fotografski natečaj »Mladike«, katerega namen je odkrivati nove talente, tematika ni obvezna. Kdor se bo tekmovanja udeležil, pa naj odda slike, ki ustrezajo značaju revije. Nagrajene fotografije bodo namreč objavljene na naslovni strani »Mladike«. Najprimernejše so torej slike iz narave, ali pa o etnografiji, naših spomenikih, naših praznikih ipd... Tudi fotografije (največ tri in po možnosti črnobe) je treba poslati do 31. decembra na gornji naslov s pripisom: »Za fotografski natečaj«. Zmagovalci obeh natečajev bodo dobili tudi denarno nagrado. Izid bo razglašen na proslavi ob dnevu slovenske kulture.

* * *

V Solkanu sta se pred dnevi sestala pokrajinsko vodstvo Slovenske skupnosti s tajnikom Hadrijanom Corsijem in občinsko vodstvo Slovenskih krščanskih demokratov z Ivanom Humarjem na čelu. Delegaciji sta med drugim ocenili položaj, v katerem se danes nahaja manjšina, obenem pa sta poudarili, da je treba čimprej začeti z gradnjo avtoceste med goriško in osrednjo Slovenijo, kar je nujno tudi za gospodarski razvoj. Člani obeh delegacij so se ob slovesu dogovorili, da se bodo v bodoče še srečevali.

Zdravnik svetuje

Zlata žila

Zlata žila (ali hemeroidi) je vedno bolj pogosta bolezen. Razširjena je predvsem med ljudmi, ki mnogo sedijo, so nagnjeni h krčnim žilam in imajo težave pri odvajanju blata.

Pri zlati žili pride do vzlaste razširjenja žil venskih prepletov v zadnjiku. Pogosto se vname tkivo, ki jih obdaja, in to povzroči pekočo bolečino pri izpraznjevanju črevesa.

Dr. EDI KOŠUTA

Če pri odvajanju blata venski vozec počne, zlata žila krvavi. Kri je živordeča in pobarva blato samo na zunanji strani. Kdor ima zlato žilo, mora vsekakor do zdravnika in na kirurški pregled. Preveriti je namreč treba, če je zlata žila posledica hujšega obolenja črevesa. Ko smo to izključili, se lahko bolnik odloči, da zlato žilo kirurško odstrani ali jo zdravi s svečkami in mazili, ki jih danes imamo na razpolago. Kdor se hoče izogniti zlati žili, naj se veliko giblje in naj skrbi za redno iztrebljanje, ki naj bo hitro in brez pretiranega naprežanja. Vsekakor je neprimerna navada nekaterih, ki sedijo na školjki dalj časa, tako da celo berejo časopis. Sledeči nasveti bodo vsekakor pomagali tistim, ki zlato žilo že imajo. Pri prehrani se morajo izogibati alkoholu, kavi, čokoladi, pretirano začinjenim jedem, cvrti hrani, uležanim sirom (sveži siri so priporočljivi) divjačini, raznim salamam, klobasam in podobnim sušenim mesnim izdelkom. Priporočam uživanje sadja in zelenjave, ki omogočajo redno odvajanje. Po vsakem iztrebljanju si je bolje umiti zadnjik z vodo in vato, vsekakor je bolje se izogibati hrapavim toaletnim papirjem. Prav tako odsvetujem uporabo zelo lužnatih mil.

Pekočo bolečino zlata žila zelo poslabša dolgotrajno sedenje predvsem v avtomobilu. Zato, če greste z avtom na daljše potovanje, se večkrat ustavite in vsaj pet minut hodite ali telovadite. Ljudem z zlato žilo odsvetujem kolesarjenje. Zelo dobrodošli so sprehodi, ki so v naravi še toliko bolj prijetni in telovadba za okrepitev trebušnih mišic. Recept je torej preprost: manj sedenja, več gibanja in več sadja in zelenjave v prehrani.

DAROVI IN PRISPEVKI

Vinko Levstik je prispeval 50.000 lir za tiskovni sklad Novega lista.

Nova, živobarvna podoba »Galeb«

V novi, barvni preobleki, je prejšnji teden izšel mesečnik za naše šolarje »Galeb«, ki prinaša s seboj vrsto novosti. Prvič v vodstvu; dosedanjšega dolgoletnega odgovornega urednika sta zamenjala Majda Železnik kot glavna in Dušan Udovič kot odgovorni urednik. Drugič: izdajatelj — Založništvo tržaškega tiska — se je odločil za nekoliko tvegani korak, ki pa bo prav gotovo navdušil male bralce. Najnovejši »Galeb« je oblečen v žive barve. Doslej je bila barvna samo platnica, sedaj pa so v barvah tiskane tudi vse, prav vse risbe, teh pa res ni malo. Seveda je takšna odločitev tvegana, saj so se s tem stroški za tisk znatno povečali, zato bo »Galeb« potreboval še več naročnikov. »To je

Galebov prvi mavrični let,« je napisala v uvodu Majda Železnik. »... Za nas vse je praznični dogodek, ker se je Galeb obarval in trudili se bomo, da vas bo tako pisani in živ obiskal desetkrat v tem šolskem letu. Dragi učenci, Galebu boste pomagali leteti, če se boste nanj naročili, ga radi brali in vanj dopisovali...«

Poleg prijetne zunanje podobe je treba še povedati, da je tudi vsebina tega otroškega mesečnika prijetna in zanimiva. V njem je veliko pravljic, pesmic, ugank in pisem šolarjev. Po svoji vsebini je »Galeb« namenjen tudi nekoliko »večjim« učencem, torej tistim, ki obiskujejo srednjo šolo, čeprav bodo verjetno kaj v »Galebu« prebrali tudi starši.

NAŠA DRUŠTVA

SKD »Union« iz Podlonjerja

V Podlonjerju nad Sv. Ivanom v Trstu je bilo leta 1965 ustanovljeno športno rekreativno združenje »Union«, ki se je kasneje, leta 1978, razvilo v slovensko kulturno društvo. Nastalo je z namenom, da bi gojilo slovensko kulturo, a bilo istočasno odprto tudi italijanskim prebivalcem, predvsem zato, da bi potrdilo nekakšno »avtonomijo« Podlonjerja, saj so do ustanovitve tega društva prebivalci vasi težili k Sv. Ivanu. Tako se je porodila zamisel za ustanovitev »lastnega« društva.

Kulturna dejavnost v Podlonjerju se je pričela po drugi vojni, ko nastane dvojezično politično-kulturno društvo »Stella-Zvezda«. Tu dobi prostor tudi slovenska kultura, ki pa zaradi tedanje razdvojenosti ni mogla polno zaživeti. Ko so se leta '65 razmere spremenile, je, kot že rečeno, prišlo do ustanovitve športnega združenja, ki je bilo prav tako odprto Slovincem in Italijanom. Odprtost do italijansko govorečih prebivalcev je bila tudi značilnost slovenskega kulturnega društva, ki se je ustanovilo trinajst let kasneje, čeprav je bil glavni poudarek na slovenstvu. Pri ustanovitvi SKD »Union« je sodelovalo kakih 20 oseb, za prvega predsednika pa je bil izvoljen Andrej Petkovšek. Dejavnost se je pričela s svetoivanskimi kresovi, ki jih društvo prireja še danes, ter z vsem znano Šagro mandrjerjev, danes že del tradicije Podlonjerja. Društvo je priredilo tudi veliko kulturnih in družabnih srečanj, razne prosla-

ve, miklavževanja, pustna rajanja, koncerte, gostovanja in še bi lahko naštevati. SKD »Union« se je rodil in razvijal v nekoliko problematičnem okolju, saj Podlonjer ni ne vas in ne del predmestja. Za določene pobude je bilo tudi težko privabiti veliko število udeležencev.

Treba je še povedati, da se je v okviru društva »Union« porodila tudi zamisel za ovrednotenje obdelovalcev zemlje in trt; v Podlonjerju se še marsikdo ukvarja s tem. Tako nastane še eno društvo, oziroma skupnost vinogradnikov »Lonjer, Podlonjer in Sv. Ivan«, ki še danes uspešno deluje.

Kot je povedala blagajničarka SKD »Union« Rosana Gec je vsa leta od ustanovitve bilo živo sodelovanje s svetoivanskim društvom »Slavko Škamperle«, o katerem smo v našem listu pisali v prejšnji številki. Več je bilo pomembnih skupnih pobud in srečanj. Ustanovljen je bil tudi skupen odbor obeh društev, nastal pa je tudi odbor za vrnitev in ponovno uporabo Narodnega doma ter za počastitev padlih domačinov.

Med pomembnejšimi pobudami društva »Union« naj omenimo tudi prireditve ob 10-letnici ustanovitve. Praznovanje je trajalo teden dni, organizatorji pa so si zamislili zanimive kulturne prireditve. V tem sklopu je bila tudi razstava Milka Bambiča, ki je skupaj s pesnico Marijo Mijot in domačinko Pavlo Kodrič dobil tudi priznanje za opravljeno delo.

Miklavževanje v organizaciji SKD »Union« iz Podlonjerja leta 1987

Sedež SKD »Union« je v majhni dvoranici na Lonjerski cesti pri gostilni »Tia«, za večje prireditve pa se poslužuje vrta in dvorane Ljudskega doma. V tem trenutku je društvo nekoliko v krizi, čeprav s svojo dejavnostjo nikakor ne nameravo prekiniti. Odborniki upajo, da se bodo razmere izboljšale po oživitvi svetoivanskega dru-

štva »S. Škamperle«, s katerim nameravajo še nadalje sodelovati, čeprav želijo ohraniti lastno avtonomijo. Vsi pa se zavedajo, da je bodočnost kulturnega delovanja odvisna predvsem od mladih in bodoče pobude društva bodo usmerjene prav v delo z mladino.

(hj)

OKTOBRSKO »OGNJIŠČE«

Prav pred kratkim je izšla oktobrska številka verskega mesečnika »Ognjišče«, ki ga izdajajo v Kopru. Člankov, zapisov, drobnih vesti, pisem bralcev, opisov knjig je tudi v tej reviji veliko. Posebej naj omenimo »gosta meseca«, ki je tokrat slovenski misijonar na Slonokoščeni obali Pavle Bajec. Lepa barvna priloga je posvečena obletnici, o kateri se že veliko piše in bere — namreč o 500-letnici odkritja Amerike.

»Obletnica meseca« je tokrat posvečena Josipu Starètu, ki se je rodil oktobra leta 1842. Bil je narodni buditelj, zgodovinar, publicist, poskusil pa se je tudi v pripovedništvu. Njegovo najbolj znano delo je Občna zgodovina za slovensko ljudstvo. To delo so ocenili za pravo »ljudsko knjigo, kakor je le malokatera v naši književnosti«. Starè se je tudi močno trudil za ustanovitev slovenskega gledališča in za slovenski dnevnik.

Robert Hlede

Poti in stranpoti demokracije (2)

Čeprav je res, da mora biti sleherna družba urejena, se pravi podrejena določenim pravilom, bi bilo za razvoj demokracije pravzaprav velika škoda, če bi omenjene interesne skupine postale ali morale postati »normalne« parlamentarne in politične stranke, saj bi s tem zamisel o »splošnih interesih« izginila z obzorij, kakor tudi iz političnega prizorišča, ki naj bi zrcalilo celotno podobo družbe. Tovrstna združenja bi zatorej morala ostati zunaj politike — čeprav povezana z državo, pa hkrati strogo ločena od strankarskega življenja — kajti le tako lahko svobodneje delujejo, to je opozarjajo na napake in krivice v družbi.

V luči posplošenega pogleda na »krizo« demokracije, ne smemo pozabiti na krizo samega delovanja strank. Če so te v preteklosti — denimo po 2. svetovni vojni — delovale na izrazito ideološki podlagi (v smislu boja med različnimi tovrstnimi pristopi), pa je v sedanjosti opaziti, da mnoge politične stranke oziroma poslanci le-teh po opravljenih volitvah ne izpolnjujejo obljub, ki so jih dajale-i pred volitvami.

Če se ozremo na slovensko različico demokracije, lahko navržemo nekaj ugotovitev, in sicer ne glede na to, da je le težko primerljiva z demokracijo drugod v Evropi, še prav posebej s tisto v Zahodni Evropi. Demokracija je ali pa je ni. Nekaj vmes ne obstaja, česar pa se v Sloveniji premalo zavedamo. Uradno sicer imamo demokracijo, vendar so vsi vzvodi oblasti — gospodarstvo, javna občila, policija, vojska in delno tudi politika — še vedno v rokah nekdanjih oblastnikov oziroma spremljajoče nomenklature. Res je sicer, da se posledic

komunizma ni dalo odpraviti čez noč, a je prav tako res in nerazumljivo, da se po dveh letih »demokracije« ni veliko spremenilo. To je čutiti praktično povsod, na vseh področjih slovenske družbe: še vedno nimamo tržnega gospodarstva in lastninske zakonodaje, izvajanje zakona o denacionalizaciji je zastalo, globalna strategija razvoja Slovenije ni izdelana, kmetijstvo in turizem sta prepuščena sama sebi, večina javnih občil poroča pristransko, parlament ne deluje in še bi lahko naštevati.

Temeljni problem slovenske družbe je torej prav v tem, ker ta ni dojela sprijenosti komunizma in ker v njeni zavesti ni jasne ločnice med komunizmom in demokracijo. Namesto da bi po prvih večstrankarskih volitvah — tako kot so to denimo storili na Češko-Slovaškem — odločno prelomila s komunizmom; vidi v njem nekakšno pot v demokracijo. Ljudje vidijo med njima povezanost (kontinuiteto), ne pa kričečih razlik. Vse bolj prodira prepričanje, da bi bilo lepše in boljše, če ne bi bilo strank, kar je značilna posledica komunistične demagogije. Zato si Slovenci želijo demokracije, a takšne brez strank.

Mnogi imajo razmere, v katerih živimo, za demokracijo. Toda temu še zdaleč ni tako, saj nimamo niti normalnih demokratičnih ustanov in niti ne pluralne in diferencirane javnosti, ki predstavlja osnovo vsaki demokraciji. Če so zadnje, doslej najbolj demokratične volitve le z nekaj odstotki glasov več uradno ukinile totalitarizem, je ta dejansko ostal tako v zavesti nekdanjih oblastnikov kot v miselnosti ljudi, ki so bili skoraj pol stoletja pod njegovim vplivom. Ker so stranke nosilke različnih nazorov, vrednot in interesov, so med njimi razlike. Te izkazujejo javno, kar je v demokraciji normalno početje. Pri nas pa slednje dobiva dramatične razsežnosti, prav zaradi nedemokratične preteklosti in pomanjkljive politične kulture, s katero bi naša javnost znala trezno presojeti in kompromisno iskati rešitve.

Še o slovenski šoli...

Končno pa nima niti smisla o tem pisati, ker itak od odgovornih in za to postavljenih ter plačanih nikdar nihče nič ne odgovori in jasno pove, tako nam ostajajo le ugibanja in grenak priokus, da je za vsem tem tudi čisto slovenska majhnost, poleg že omenjene birokracije, na katero pa se ne moremo vedno in samo sklicevati.

Če pa je res samo italijanska vlada vsega kriva, naj se to jasno in glasno pove! Predvsem pa, naj se ne dela utvar dijakom z one strani meje!

Seminar Viktorja E. Frankla v Ljubljani

V dvorani kina Union v Ljubljani, Nazorjeva 2, bo v sredo, 14. oktobra, seminar Viktorja E. Frankla, ki sodi v sam vrh živečih psihologov, psihoterapevtov in humanistov. Kljub svojim 87 letom je še pred nedavnim predaval v Ameriki, prav pred kratkim pa je navdušil tudi poslušalce v Moskvi. Viktor E. Frankl je utemeljitelj logoterapije. Njegova spoznanja so uporabna na področju medicine, socialne, vzgoje, izobraževanja, kriminologije, verske pastorale in drugih strok, ki delajo z ljudmi in za ljudi,

pa tudi v gospodarstvu, saj je to edina psihološka šola, ki se posebej posveča človekovi osebni pobudi in osebni odgovornosti, osebni zaslugi in osebni krivdi. Franklova spoznanja pa so neposredno uporabna tudi za osebno orientacijo v vsakdanjem življenju in so zadnja leta v svetu čedalje bolj iskani odgovor na probleme sodobnega človeka tako v Evropi kot Ameriki ali Japonski.

Organizator Franklovega obiska v Ljubljani je Institut za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno, ki ga je ustanovil akademik Anton Trstenjak s sodelavci, njegov namen pa je prav širjenje Franklovih teorij. Seminar se bo pričel ob 9., zaključil pa ob 13. uri. Uvodna referata bosta imela dr. Trstenjak in dr. Jože Ramovš, prof. dr. Viktor E. Frankl pa bo imel predavanje z naslovom: »Človek pred vprašanjem smiselnosti«. Ob tej priložnosti bo Mohorjeva družba predstavila tudi Franklovo knjigo »Kljub vsemu rečem življenju 'da'«. Podrobnejše informacije o seminarju lahko dobite po telefonu (0038/61/315-740).

* * *

V ponedeljek se je na goriškem razstavišču zaključil 7. sejem Flash moda. Na njem je razstavljal kakih 150 podjetij, predstavljenih pa je bilo nad 500 različnih znamk.

* * *

Na pobudo Kulturnega društva »Lonjer-Katinara« in Kolesarskega kluba »Adria« je bil konec tega tedna prijeten praznik, ki je potekal na dvorišču zadrage v Lonjerju. Prireditelji so pripravili tudi pester kulturni spored. Zelo sta uspela slikarski ex-tempore za otroke in netekmovalni pohod.

Trinkov koledar za leto 1993

Kulturno društvo Ivan Trinko s Čedadada nam je poslalo naslednje tiskovno poročilo, ki ga objavljamo. (Ur.)

Novo leto se bliža in delo za pravo Trinkovega koledarja, ki hoče biti rezultat kolektivnega dela vseh nas in zaobjeti ves slovenski teritorij v videmski pokrajini, je že v teku.

Trinkov koledar igra, po našem mnenju, pomembno vlogo pri širjenju spoznanja naših krajev in naših ljudi, prispeva k akulturaciji v slovenskem jeziku in istočasno vzpodbuja k branju druge slovenske literature.

Upoštevati pa mora razmerje med zahtevnejšimi strokovnimi in literarnimi prispevki in prispevki v narečni obliki, tako da omogoči širokemu krogu bralcev v Benetiji, da ga z veseljem vzamejo v roke.

Nekateri prijatelji so nam že poslali svoje prispevke, mi pa vabimo vse k sodelovanju s članki in nasveti, tako da bo Trinkov koledar še bogatejši. Zaradi tega predlagamo, da bi ustanovili uredniški odbor Trinkovega koledarja, ki naj bi uresničil iznesene misli.

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik. Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat. je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Ko je do ločitve oblasti (na zakonodajno, izvršno in sodno) vendarle nekako prišlo, pa v sedanosti lahko ugotovljamo, da nobena od tovrstnih ustanov ne deluje normalno in kot bi bilo potrebno, kljub sprejeti novi ustavi.

Slovenski parlament je še vedno trodomna skupščina — narejena po potrebah komunistične oblasti — v kateri predstavlja prav Zbor združenega dela (ZZD) anahronizem prve vrste. Dokler je šlo za osamosvojitve Slovenije, so stranke še našle skupen jezik in je tridomni parlament še deloval. Kakor hitro pa je bilo na vrsti preurejanje slovenske družbe iz komunistične v demokratično, še zlasti na področju lastnine, se je parlamentarna »idila« sesula. Zgovoren dokaz tega so zapleti okrog volilne zakonodaje oziroma referendumu o volitvah v Državni zbor.

Podobna usoda je doletela tudi izvršni svet oziroma vlado, ki spričo svoje sestave — preštevilnih ministrov, mnogih svetovalcev in podobno — ni sposobna hitrih in učinkovitih rešitev. To je seveda veliko bolj občutil prejšnji, prvi demokratično izvoljeni ministrski predsednik (Lojze Peterle), kot pa sedanji (dr. Janez Drnovšek), ki je prišel na oblast po zakoniti, a nelegitimni poti, s pomočjo nekdanjih komunističnih struktur. Nenormalnim razmeram gre pripisati tudi delovanje predsedstva države. To je v glavnem neopazno, ima pa zato zelo dejavnega predsednika, ki je aktiven bolj kot zavezuje ustava in dovoljuje njegov položaj.

V demokraciji si ne sme nihče, ne posameznik in ne skupina, prilaščati oblasti, ker ta ni od nikogar. Tako demokracija ne sme postati prednost (privilegij) samo nekaterih posameznikov in strank, ampak mora zagotavljati vsem iste pravice. Zato je povsem nesprejemljivo, da se vladajoče stranke pri nas okoriščajo z oblastjo, se pravi, da s sklicevanjem na nujnost soglasja — pod pretvezo demokracije — izsiljujejo takšne ali drugačne politične odločitve, čisto na račun delovanja opozicijskih in zunaj parlamentarnih strank; nesprejemljivo pa

je tudi to, da ne prevzamejo odgovornosti za nezavirljivo stanje v družbi oziroma, da namerno prikrivajo prave vzroke le-tega, kar škoduje tako ugledu kot razvoju demokracije pri nas. Upati je, da bodo nove volitve vendarle in končno prinesle demokracijo, v kateri bi bilo več prostora za strpnost, poštenost in načelnost.

Če se zopet povrnemo na »globalno krizo« demokracije, je le-to možno strniti v dve zapažanji. Prvo zadeva njen institucionalni ustroj, se pravi potrebo po prenovi vseh demokratičnih struktur in ustanov. Gre za nalogo, s katero naj bi se spoprijeli predvsem politiki, a tudi sami državljani, ki bi proces prenove morali pozorno spremljati, prav tako pa tudi izraziti svoje mišljenje, ne samo prek sredstev obveščanja, ampak tudi s pomočjo politikov, ki so jim zaupali svoj glas. Tu se seveda odpre problem, in sicer, kako zagotoviti trdnjšo povezavo med volilci in poslanci.

Drugo zapažanje pa se nanaša na že omenjeno zamisel o »splošnem interesu«, katere obstoj je v nevarnosti. Temu se seveda ni čuditi, saj je ta — ne glede na siceršnjo pozitivnost — prepogosto orodje vprašljivih »posebnih interesov« oziroma naravna posledica prevlade »zasebnih interesov«. Če je demokracija institucionalno priznavanje različnosti, se zdi, da bi bilo potrebno predloženo zamisel nadomestiti z neko drugo, na nek način korenitejšo zamisljo, ki bi bila usmerjena v dobro vseh. Lahko bi jo tudi označili kot »enotnost različnosti« (kar ne gre mešati s pojmom politične enotnosti) ali kot »demokracijo skupnosti«, ki ni rezultat »posebnih interesov«, ampak posledica skupnosti, v kateri se (lahko) vsak posameznik čuti svobodnega. Razlika je torej v tem, da zamisel o »splošnem interesu« postavlja v ospredje človeka-posameznika, medtem ko je temelj »demokracije skupnosti« predvsem človekova oseba. Zato se zdi, da sta »kriza« demokracije kot kriza rasti demokracije na poti k človekovi osebi, prisotni skozi celotno zgodovino človeštva.

(konec)